

воєнного стану : Закон України від 24.03.2022 р. № 2142-IX. Голос України. 2022. URL: <https://golos.com.ua> (дата звернення: 26.03.2025)

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо відновлення оподаткування в умовах воєнного стану : Закон України від 01.08.2023 р. № 3050-IX. Офіційний портал Верховної Ради України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3050-IX> (дата звернення: 27.03.2025)

4. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо підвищення ставок військового збору : Закон України від 10.10.2024 р. № 4015-IX. Офіційний портал Верховної Ради України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4015-IX> (дата звернення: 28.03.2025)

УДК: 336.22:336.143

Сизов А., канд. екон. наук, доц., ст. н. с.; Дяченко С., ст. н. с.

Науково-дослідний центр Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Україна

ІНСТИТУЦІЙНІ НОВОВВЕДЕННЯ У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Анотація. У тезах обґрунтовано, що запровадження механізму повернення частини ПДФО, сплаченого військовослужбовцями, на потреби військових частин стало інституційною інновацією у сфері безпеки та оборони України. Показано, що механізм забезпечує децентралізоване планування бюджетних витрат «знизу – догори» та оперативне фінансування критичних потреб військових підрозділів. Його функціонування базується на прозорій пропорційній формулі розподілу коштів відповідно до сум сплаченого ПДФО.

Ключові слова: ПДФО, бюджетний процес, оборонні видатки.

Syzov A., PhD (Econ.), Assoc. Prof., Senior Researcher; Dyachenko S., Senior Researcher
Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

INSTITUTIONAL INNOVATIONS IN THE FIELD OF FINANCIAL SUPPORT OF THE SECURITY AND DEFENSE SECTOR OF UKRAINE

Abstract. The thesis substantiates that the introduction of a mechanism for the return of part of the personal income tax paid by military personnel for the needs of military units has become an institutional innovation in the security and defense sector of Ukraine. It shows that the mechanism ensures decentralized planning of budget expenditures “from the bottom up” and operational financing of critical needs of military units. Its functioning is based on a transparent proportional formula for the distribution of funds in accordance with the amounts of personal income tax paid.

Keywords: personal income tax, budget process, defense spending.

Запровадження в Україні у 2024 році механізму повернення частини податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), сплаченого військовослужбовцями на потреби військових частин, стало суттєвим інституційним нововведенням у системі планування видатків у секторі безпеки та оборони країни. Це значно змінило усталену парадигму бюджетного процесу – з централізованої моделі розподілу ресурсів до децентралізованого підходу, що враховує реальні запити бойових підрозділів.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 69 від 23 січня 2024 року, визначено чіткий алгоритм спрямування 10% (а з жовтня 2024 року – 18%) «військового» ПДФО, сплаченого військовослужбовцями на матеріально-технічне забезпечення військових частин. Головні розпорядники бюджетних коштів (Міноборони, МВС та інші відомства сектору безпеки) отримують відповідні призначення зі спеціального фонду та далі перераховують їх підпорядкованим військовим частинам на потреби [1]. Кошти спеціально зарезервовано під

критичні потреби війська – забезпечення озброєнням, військовою технікою, боєприпасами, засобами захисту.

Ключовою особливістю механізму є принцип «знизу – догори»: кожна військова частина формує розрахунки за бюджетними програмами, де обґрунтовує перелік і пріоритетність своїх матеріально-технічних потреб, які не покриті кошторисом загального фонду бюджету. Ці розрахунки узгоджуються на рівні вищих командувань і профільних управлінь, після чого консолідуються головним розпорядником. Такий підхід дозволяє бригадам оперативно закуповувати все необхідне, включно із ремонтом техніки, засобів захисту, закупівлею озброєння, тощо.

Фактично щомісяця цикл виглядає наступним чином: після завершення місяця Державна податкова служба (ДПС) визначає частки кожної частини, казначейство повідомляє про доступний обсяг коштів, Міноборони та розпорядники коштів другого рівня готують пропозиції до розпису бюджету, і кошти доводяться до частин через казначейські рахунки [2]. Така координація Міноборони та Мінфіном забезпечує внесення потреб військових частин у держбюджет і дотримання фінансової дисципліни використання коштів.

Для справедливого розподілу коштів між підрозділами застосовується пропорційний принцип: хто більше перерахував податку, той більший ресурс отримає. Відповідно до підп. 1 п. 7 урядового Порядку, ДПС до 10 числа місяця, що настає за звітним періодом, визначає коефіцієнт пропорційності для спрямування до і-тої військової частини коштів за такою формулою:

$$K_{pi} = P_{fi} / P_f \quad (1)$$

де P_{fi} – обсяг податку на доходи військовослужбовців, фактично сплачений за звітний місяць до держбюджету і-тою військовою частиною військового формування;

P_f – загальний обсяг податку на доходи військовослужбовців, фактично сплачений за звітний місяць до держбюджету військовими частинами військових формувань.

Сума значень усіх коефіцієнтів пропорційності K_{pi} за звітний місяць повинна дорівнювати одиниці. У разі, коли сума значень *більша за одиницю*, тоді у бік зменшення коригується найбільший за значенням K_{pi} , якщо *менша за одиницю* – у бік збільшення коригується найменший за значенням K_{pi} . Ці коефіцієнти відображають частку кожної частини в загальному «військовому» ПДФО та в сумі дорівнюють одиниці [2].

Далі обсяг коштів, що скеровується конкретній частині, визначається за формулою:

$$P_i = P * K_{pi} \quad (2)$$

де P – загальна сума надходжень, доступна для розподілу (тобто 10% від сукупного військового ПДФО за місяць, а з жовтня 2024 року – 18% згідно з оновленою Постановою) [2].

Таким чином, якщо, наприклад, частка K_{pi} певної бригади становить 5% від усіх сплачених податків військових, то вона отримує 5% від загального місячного обсягу фонду цих 10/18% ПДФО. Цей алгоритм закріплено нормативно, що забезпечує автоматичний розподіл коштів пропорційно кількості особового складу та розмірам грошового забезпечення у військових частинах [2]. Згідно з п. 168.5.1 ПКУ, суми ПДФО, утримувані із грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат військовослужбовців, спрямовуються виключно на виплату рівноцінної та повної компенсації втрат їх доходів [3]. Тобто, держава фактично компенсує військовим сплачений податок, а відтак отримані до бюджету кошти можуть бути переадресовані на потреби ЗСУ.

Запровадження вищезазначеного механізму стало прикладом зміни акцентів у бюджетному процесі: від стратегічного централізованого планування – до тактичної мобільності ресурсів, з пріоритетом на бойову ефективність. У контексті воєнного конфлікту це також відображає гнучкий інструмент адаптації державного управління до умов тривалої війни, що створює нові орієнтири у фінансовій політиці й зміцнює спроможність армії.

Джерела та література

1. Водяний А. Військові частини отримують 9,6 млрд грн від «військового» ПДФО : Кабмін затвердив порядок. LIGA.net : веб-сайт. 2024. URL: <https://finance.liga.net> (дата звернення: 15.03.2025)
2. Деякі питання фінансування матеріально-технічного забезпечення військових частин Збройних Сил, інших військових формувань : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.01.2024 р. №69. Офіційний портал Верховної Ради України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/69-2024-%D0%BF> (дата звернення: 26.03.2025)
3. Галицький А. Виплати військовослужбовцям : чи вирахують із зарплат податок на доходи фізичних осіб. Фокус : веб-сайт. 2023. URL: <https://focus.ua> (дата звернення: 20.03.2025)

УДК: 336.22:351.72(477)

Цюкало Л., доктор філософії у галузі фінансів

Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Україна

МЕХАНІЗМ ПОВЕРНЕННЯ ПДФО ВІЙСЬКОВИМ ЧАСТИНАМ: МІЖ РЕФОРМОЮ ТА РЕАЛЬНІСТІЮ

Анотація. У тезі обґрунтовано актуальність механізму повернення ПДФО військовим частинам як інструменту підтримки Збройних сил України в умовах повномасштабної війни. Показано, що запроваджена модель перерозподілу частини «військового» ПДФО до спеціального фонду державного бюджету стала важливим кроком до зміцнення фінансової автономії підрозділів. Водночас, проаналізовано основні проблеми реалізації механізму: затримки з початком фінансування, бюрократичні труднощі, обмежена гнучкість у використанні коштів, а також ризики їх нецільового або неповного розподілу.

Ключові слова: ПДФО, бюджет, воєнний стан.

Tsiukalo L., Dr. PhD (Finance)

Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

MECHANISM OF PERSONAL INCOME TAX RETURN TO MILITARY UNITS: BETWEEN REFORM AND REALITY

Abstract. The thesis substantiates the relevance of the mechanism for returning personal income tax to military units as a tool for supporting the Armed Forces of Ukraine in the conditions of a full-scale war. It is shown that the introduced model of redistribution of part of the “military” personal income tax to a special fund of the state budget has become an important step towards strengthening the financial autonomy of units. At the same time, the main problems of implementing the mechanism are analyzed: delays in the start of financing, bureaucratic difficulties, limited flexibility in the use of funds, as well as the risks of their non-targeted or incomplete distribution.

Keywords: personal income tax, budget, martial law.

У відповідь на повномасштабну війну в Україні держава запровадила новий механізм підтримки військових частин – повернення частини податку з доходів фізичних осіб (ПДФО) безпосередньо до підрозділів. Ініціатива полягала у перерозподілі частки (спочатку 10%, згодом – 18%) із загального обсягу «військового» ПДФО до спеціального фонду державного бюджету на матеріально-технічні потреби військових частин. Цей підхід став кроком до зміцнення фінансової автономії Збройних сил України (ЗСУ), однак на практиці його реалізація виявила низку системних проблем:

– **затримки в старті фінансування.** Порядок розподілу коштів був затверджений лише наприкінці січня 2024 року, тобто вже після початку бюджетного року, через що військові частини не отримали фінансування у перші тижні року. Нагальні потреби за січень уряд